

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Glastuinbouw Zeeland
en de aanvulling daarop

15 mei 2001

1020-123

commissie voor de milieueffectrapportage

Provinciale Staten van Zeeland
Directie Ruimte, Milieu en Water
afd. Ruimtelijke Ontwikkeling
Postbus 165
4330 AD MIDDELBURG

uw kenmerk
005705

uw brief
6 juni 2000

ons kenmerk
1020-124/Pi/gl

onderwerp
Toetsingsadvies Glastuinbouw Zeeland

doorkiesnummer
(030) 234 76 34

Utrecht,
15 mei 2001

Geacht college,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over het milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Glastuinbouw Zeeland en de aanvulling daarop. Overeenkomstig artikel 7.26 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag het (ontwerp)besluit en de evaluatiedocumenten krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

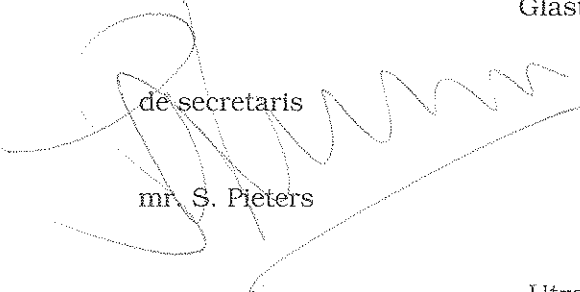
prof.dr. Ir. D. de Zeeuw,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Glastuinbouw Zeeland

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Glastuinbouw Zeeland en de aanvulling daarop

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over het milieueffectrapport over Glastuinbouw Zeeland en de aanvulling daarop,

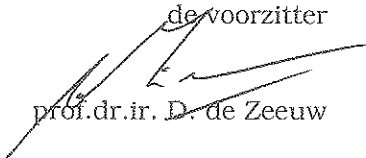
uitgebracht aan Provinciale Staten van Zeeland door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.
Glastuinbouw Zeeland,

de secretaris

mr. S. Pieters

de voorzitter

prof.dr.ir. D. de Zeeuw

Utrecht, 15 mei 2001

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. OORDEEL OVER HET MER.....	2
2.1 Algemeen	2
2.2 Toelichting op het oordeel.....	3
2.2.1 Algemeen	3
2.2.2 Geohydrologie	3
2.2.3 Gewasbescherming, energie- en watergebruik.....	4
2.2.4 Beschrijving van en gevolgen voor de Flora en Fauna.....	5
2.2.5 Verkeer & Vervoer en Geluid	6
2.2.6 Autonome ontwikkeling en Eerste Bathpolder.....	7
2.2.7 Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA)	7
2.2.8 Omgaan met onzekerheden	8
2.2.9 Beheerstructuur en fasering.....	8
2.2.10 Onderbouwing van de keuze voor één grootschalige locatie	9
2.2.11 Tot slot	10

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 6 juni 2000 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Kennisgeving in Staatscourant nr.113 d.d. 15 juni 2000
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1.

INLEIDING

De provincie Zeeland heeft het voornemen om te komen tot de aanwijzing van één grootschalige locatie voor de ontwikkeling van glastuinbouw in de provincie Zeeland. Die uiteindelijke locatie omvat een gebied van bruto 500 tot 700 hectare. Hiertoe zijn drie locaties met elkaar vergeleken te weten Reimerswaal, Zuid-Beveland West en de Kanaalzone in Zeeuws Vlaanderen.

Bij brief van 14 juni 2000¹ heeft het College van Gedeputeerde Staten van Zeeland de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde milieueffectrapport (MER). Het MER is op 20 juni 2000 ter inzage gelegd².

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat over een essentiële tekortkoming in het MER, waarvoor de Commissie adviseert een aanvulling op het MER op te stellen alvorens de besluitvorming doorgang kan vinden;
- informatie bevat over de inhoud van het MER die van belang is voor de besluitvorming en waarover zij een aanbeveling doet in het advies.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁵, zoals vastgesteld op 24 augustus 1999;
- op eventuele onjuistheden⁶;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁷.

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen en gaat zij na welke onderdelen van het MER in aanmerking komen voor een positieve vermelding. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij het besluit over de partiële herziening van het Streekplan.

Is dat naar haar mening niet het geval dan betreft het een *essentiële tekortkoming*. De Commissie zal dan adviseren tot een aanvulling. Overige tekort-

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁴ Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan.

⁵ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁶ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁷ Wm, artikel 7.10

komingen worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

De Commissie heeft geconstateerd dat er in het MER essentiële informatie ontbrak. Daarop heeft de Commissie op 6 september 2000 aan het Bevoegd Gezag geadviseerd om een aanvulling op het MER te laten maken om daardoor alsnog alle essentiële informatie beschikbaar te krijgen. De eerste aanvulling is op maandag 13 november 2000 bij de Commissie binnengekomen. Deze aanvulling is niet openbaar gemaakt en daarover zijn derhalve geen inspraakreacties binnengekomen die de Commissie bij de advisering had kunnen betrekken. Op basis van deze aanvulling heeft de Commissie geoordeeld dat er nog steeds essentiële informatie ontbrak. Met een tweede aanvulling d.d. 5 maart 2001 heeft de provincie Zeeland de door de Commissie gevraagde informatie aangeleverd. Ook deze aanvulling is nog niet openbaar gemaakt.

De beide aanvullingen zijn terug te vinden in één document en worden hierna in dit advies met 'de Aanvulling' aangeduid.

De Commissie toetst alleen de omvang en kwaliteit van de (milieu)informatie en spreekt zich op geen enkele manier uit over de richting van de besluitvorming.

2. OORDEEL OVER HET MER

2.1 Algemeen

De Commissie constateert na toetsing aan de vastgestelde richtlijnen en de wettelijke inhoudseisen dat de **essentiële informatie in het MER en in de Aanvulling daarop aanwezig is** en dat het daardoor mogelijk is om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de aspecten watergebruik, verkeer & vervoer (waaronder geluidhinder) en de (mogelijke) fasering bij het MER ten behoeve van de bestemmingsplanvaststelling meer concreet uitgewerkt dienen te worden.

De essentiële tekortkomingen in het MER betroffen de volgende aspecten:

- * de geohydrologie;
- * gewasbescherming en watergebruik;
- * het geluid en verkeer & vervoer;
- * de autonome ontwikkeling en Eerste Bathpolder;
- * het Meest Milieuvriendelijke Alternatief;
- * het omgaan met onzekerheden;
- * de beheersstructuur en fasering;
- * de onderbouwing van de keuze voor één grootschalige locatie.

In de onderstaande paragrafen wordt per onderwerp ingegaan op de tekortkomingen in het MER, de verstrekte aanvullende informatie en de conclusie die daar door de Commissie uit getrokken wordt.

2.2 Toelichting op het oordeel

2.2.1 Algemeen

Een locatie-MER vraagt om een nauwkeurige analyse op basis van informatie van de verschillende locaties en een zorgvuldige onderlinge vergelijking en afweging. In Nederland is de nodige ervaring opgedaan met het maken van een locatie-MER en mede uit die ervaring heeft de Commissie voor de m.e.r. dan ook geput. Daarbij staan verifieerbare informatie en analyse centraal, op basis waarvan conclusies getrokken kunnen worden⁸. In het oorspronkelijke MER werd regelmatig – zonder dat er in het MER informatie beschikbaar werd gesteld – geconcludeerd dat de locaties onderling niet of nauwelijks van elkaar verschilden. De Commissie heeft vervolgens om verifieerbare informatie gevraagd. In de Aanvulling is die informatie geleverd en daaruit bleek dat door de geleverde informatie de desbetreffende conclusies bijgesteld moesten worden.

2.2.2 Geohydrologie

Het MER

De in het MER gegeven beschrijving van de geohydrologische situatie was te summier en te globaal en daardoor niet toetsbaar voor de Commissie. De Kanaalzone in Zeeuws-Vlaanderen werd gekenschetst als een infiltratiegebied. Dit wordt in het MER niet met feiten onderbouwd. Het zou mogelijk kunnen zijn dat hier ook kwel voorkomt, aangezien het gebied in het zuiden grenst aan een hoger gelegen gebied. Er wordt in het MER zelfs gesproken over 'lokale kwelsituaties met bijzondere vegetaties' in het studiegebied. Een meer uitgebreide beschrijving van de huidige situatie, waarbij gebruik wordt gemaakt van isohypsenkaarten, verspreidingskaarten van watervoerende pakketten en scheidende lagen en dwarsprofielen was gewenst. Van belang was verder een beschrijving in hoeverre de gebieden een functie hebben in een grondwatersysteem waar wel of geen ecologische waarden van afhankelijk zijn. Door een gebrek aan gegevens in het MER was het voor de Commissie niet mogelijk om tot een beoordeling te komen en daardoor viel ook niet te bepalen of de drie locaties ten aanzien van dit aspect wel of niet wezenlijk verschillen.

In paragraaf 5.5.3 op pagina 61 van het MER wordt genoemd "dat wijzigingen in het hydrologisch systeem zo gering zijn dat er hooguit minimale effecten te verwachten zijn op flora en fauna." In een MER behoort een feitelijke – en dus tevens een toetsbare – onderbouwing van een dergelijke stelling gegeven te worden. Op pagina 84 van het MER wordt gemeld dat "door maatregelen kan de infiltratie enigszins vergelijkbaar blijven". Aan welke maatregelen moet dan worden gedacht? En zijn dat effectieve maatregelen? Doordat het MER geen antwoord geeft op deze vragen, was deze stelling voor de Commissie niet toetsbaar. Daarnaast wordt in het MER regelmatig gesproken over "het nemen van maatregelen" ook ten aanzien van de geohydrologische situatie. Om welke maatregelen zou het dan precies moeten gaan was ook dan niet beschreven. Onduidelijk was wie verantwoordelijk zal zijn voor het (laten) nemen van die maatregelen en of het lukt om met die maatregelen de veronderstelde effecten

⁸ Veel informatie is ook elders beschikbaar, zoals in de publicatie *Handboek Milieumaatregelen Glastuinbouw*, editie 2000, een uitgave van Glastuinbouw en Milieu.

te verminderen, dan wel geheel teniet te doen. Dit was wederom niet toetsbaar en daardoor kon de Commissie daar geen oordeel over geven.

Ten aanzien van aardkundige waarden werd door de Commissie geconstateerd dat op hoogteverschillen⁹ – met name aanwezig rond de Sloekreek – niet wordt ingegaan, terwijl hoogteverschillen ook van invloed kunnen zijn op de geohydrologische situatie.

De Aanvulling op het MER

In de Aanvulling is de door de Commissie gevraagde geohydrologische informatie in voldoende mate geleverd en daaruit blijkt dat er sprake is van onderscheid tussen de verschillende locaties. Deze informatie is verwerkt in eindtabel 6.2 van de Aanvulling.

- De Commissie constateert dat op basis van de nu beschikbare informatie er wel sprake is van verschillen in waardering tussen de drie voorgestelde locaties. Deze informatie is verwerkt in de eindtabel 6.2 van de Aanvulling. De Commissie adviseert het Bevoegd Gezag om dit mee te nemen bij de uiteindelijke afweging.

2.2.3

Gewasbescherming, energie- en watergebruik

Het MER

De Commissie constateerde in het MER onvolledigheden en onvolkomenheden ten aanzien van de beschrijving van de milieu-effecten voor gewasbescherming, energie en water.

Bij de beschrijving van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (paragraaf 4.8 van het MER) is niet uitgegaan van de verbruiksdoelen zoals vastgelegd in de voorgenomen AMvB-glastuinbouw Wet milieubeheer (Wm). Voor gewasbeschermingsmiddelen is een aanzienlijk hoger gebruik van actieve stof toegestaan dan in het MER wordt aangegeven.

Ten aanzien van watergebruik constateerde de Commissie onjuistheden in de berekeningen¹⁰ en mist de Commissie tevens informatie over de toereikendheid van levering en kwaliteit van suppletiewater¹¹. In hoeverre de kwantiteit van het water toereikend is in tekortperioden (leveringszekerheid) blijft onbenoemd.

Bij de berekeningen voor energie en CO₂ ontbreekt informatie over het werkelijke milieueffect bij de benutting van restwarmte en rest-CO₂ doordat niet ingegaan is op de ongelijkheid tussen het (over het algemeen vrij constante) aanbod uit industriële processen en het door klimatologische factoren bepaalde wisselende vraagpatroon van de glastuinbouw. Naar het oordeel van

⁹ Zie bijlage 4, inspraakreactie nummer 30, pagina 2, bovenaan, bij het punt bodemgesteldheid.

¹⁰ Tabel 4.1 betreft de waterbehoefte van het gewas. Maar spui komt daar nog bovenop, zodat de totale waterbehoefte groter wordt. Bij capaciteitsgebrek van de RWZI zal spuiwater bovendien op het oppervlaktewater geloosd worden. Onduidelijk is in hoeverre de bestaande capaciteiten toereikend zijn. Zie daartoe tevens bijlage 4, inspraakreactie nummer 19 over de te plannen infrastructurele ingrepen op het gebied van transport en zuivering van afvalwater.

¹¹ Uit tabel 4.4 blijkt dat het drinkwater in de Kanaalzone kwalitatief niet voldoet voor de glastuinbouw en het drinkwater in de overige gebieden beperkt bruikbaar is. Het ruw water voldoet niet. Hoewel aangegeven is dat het in tabel 4.4 om maximale waarden gaat, moet worden aangenomen dat juist de maxima optreden als de (hemel)watervoorziening van de glastuinbouw te kort schiet. Eventueel gebruik – al dan niet na zuivering – leidt tot hogere emissies van spui.

de Commissie kan deze ongelijkheid van groot belang zijn voor het milieurendement. Bovendien mist op basis van de richtlijnen (paragraaf 5.6) de uitwerking van duurzame energieopties en in hoeverre die verschillend zijn per locatie.

De Aanvulling op het MER

De Aanvulling geeft voldoende informatie over energie, CO₂ en gewasbeschermingsmiddelen. Echter, het geschetste beeld ten aanzien van het watergebruik geeft weinig inzicht. Duidelijk is dat alle drie locaties zullen worden voorzien van water afkomstig uit de Biesbosch. Onduidelijk blijft in hoeverre dat onderscheid oplevert, bijvoorbeeld in de kosten of in de gevolgen ten aanzien van de aanleg, zoals meer of minder grondverzet. Door een worst-case voor alle drie de locaties te beschrijven, had beoordeeld kunnen worden of de locaties op dit punt van elkaar verschillen. Het aspect van het watergebruik dient in het MER voor het bestemmingsplan vooral kwantitatief aan bod te komen.

- De Commissie constateert dat de Aanvulling voldoende informatie geeft op het punt van energie, CO₂ en gewasbeschermingsmiddelen. De Aanvulling levert beperkte informatie ten aanzien van het watergebruik. Het aspect van het watergebruik, en de mogelijke gevolgen daarvan, dient in het MER voor het bestemmingsplan uitvoerig behandeld te worden.

2.2.4

Beschrijving van en gevolgen voor de Flora en Fauna

Het MER

In het MER diende de flora en fauna duidelijk aan de orde te komen. In het eerste tekstgedeelte van Hoofdstuk 5 van de Richtlijnen staat dat de informatie in het MER inzichtelijk en controleerbaar dient te zijn en dat er vooral aandacht moet worden besteed aan die effecten die per alternatief verschillen. Het MER geeft in paragraaf 3.5 eerst een globale beschouwing van de Zeeuwse natuur met af en toe een verwijzing naar de drie locaties. Natuurgebieden zijn op de kaarten 4 tot en met 6 groen gemarkeerd, zonder deze gebieden te specificeren naar aard, zowel functioneel (grasland, bebossing en dergelijk) als beleidsmatig (natuurreservaat, Ecologische Hoofdstructuur). De beschrijving op pagina 20 van de flora en fauna is te summier, op onderdelen bovendien niet juist, en een koppeling met tabel 3.1 is afwezig.

De Aanvulling op het MER

In de Aanvulling is voldoende en onderscheidende informatie beschikbaar over de flora en fauna en de gevolgen daarvoor per locatie.

De Commissie heeft op basis van literatuurinformatie¹² geconstateerd dat in tegenstelling tot de in de Aanvulling (pagina 20) gesuggereerde informatie – 'wellicht stammend uit een oude bron' – visdieven en andere Vogelrichtlijnsoorten tot in het midden van de negentiger jaren gebroed hebben in de Sloekreek, welke onderdeel uitmaakt van de Ecologische Hoofdstructuur.

Deze constatering is nader uitgezocht en daardoor is gebleken dat het informatie betrof over een ander deel van de Sloekreek, niet behorend tot dit plan-

¹² Afkomstig uit het concept-milieueffectrapport voor de Westerscheldecontainerterminal alsmede een RIKZ-rapport (tijdreeks vanaf 1979).

gebied, die onder die naam niet meer bestaat en ondertussen een andere functie – haven – heeft gekregen.

- De Commissie constateert dat de gevraagde informatie in de aanvulling aanwezig en van voldoende kwaliteit is. Door deze aanvullende informatie blijkt dat er verschillen bestaan tussen de drie locaties. Deze wijziging is meegenomen in de eindtabel (6.2) van de aanvulling en kan derhalve meegenomen worden bij de definitieve besluitvorming.

2.2.5

Verkeer & Vervoer en Geluid

Het MER

Woon-werkverkeer

Ten aanzien van woon-werkverkeer constateerde de Commissie een probleem in verband met de uitgangspunten zoals weergegeven in paragraaf 5.3.1 en in het bijzonder in tabel 5.3. Bij de eerste twee genoemde gebieden is al sprake van autonome glastuinbouwontwikkeling, namelijk in de Eerste Bathpolder en bij Kapelle. Dit beïnvloedt in negatieve zin het inwonersareaal waaruit geput kan worden voor toekomstige werknemers, wat doorwerkt in het criterium 'toekomstig woon-werkverkeer'. Omgekeerd, de populatie voor de Kanaalzone wordt kunstmatig verkleind door het aangrenzende Belgische gebied niet mee te nemen (Zelzate is veel dichterbij dan Terneuzen). De daaruit voortvloeiende beoordeling op basis van het gehanteerde criterium kan dan ook niet door de Commissie onderschreven worden¹³.

Geluid

De afwezigheid van geluidseffecten leek in het MER vooral betrekking te hebben op de normale bedrijfsvoering. Echter, zwaar vrachtverkeer kan ook hinderlijke geluidseffecten veroorzaken, afhankelijk van de ligging van de ontsluitingswegen. In het MER staat dat een verkeerskundige studie "echter buiten het kader van dit MER valt" (pagina 68, paragraaf 5.8 onderaan). Hierdoor ontbreekt van een belangrijke milieufactor in dit stadium de informatie over mogelijke effecten. Verkeer wordt ook niet betrokken bij de (mogelijke) autonome ontwikkelingen, zoals de Westerscheldecontainerterminal, als gevolg waarvan de verkeersdrukte nabij de Nieuwdorpplocatie (ook op de A58) zal toenemen. Zolang als informatie over de afzetgebieden¹⁴ voor de glastuinbouw op een grote Zeeuwse locatie ontbreekt, zullen met name de milieueffecten van het vrachtverkeer niet kunnen worden ingevuld.

De Aanvulling op het MER

In de Aanvulling wordt wel veel verkeersinformatie geleverd, maar niet de door de Commissie gevraagde – onderscheidende – informatie over de verkeersontsluiting, hetgeen betekent dat de (milieu)gevolgen van verkeer & vervoer, waaronder in concrete zin de geluidhinder, in ieder geval bij het MER voor het bestemmingsplan aan bod dienen te komen¹⁵. Met name de (zo nodig) extra

¹³ Zie bijlage 4, inspraakreactie nummer 3, pagina 2, onder het kopje Verkeer; en nummer 26, pagina 1 e.v. onder het kopje Verkeer en vervoer.

¹⁴ Zie bijlage 4, inspraakreactie nummer 34, pagina 2, onderdeel 1.2 Verkeersintensiteiten.

¹⁵ Dit is mogelijk aangezien het MER voor het bestemmingsplan pas voorziet in het voldoen aan de m.e.r.-plicht en de provincie Zeeland dit MER als een vrijwillig MER beschouwt. Zie daartoe de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State, d.d. 23 mei 2000, nr. 03.97.1810 inzake een vrijwillig MER.

aan te leggen verkeersinfrastructuur – en de (milieu)gevolgen daarvan – had een onderscheidend criterium kunnen zijn op dit punt.

Ten aanzien van woon-werkverkeer stelt de Commissie vast dat er nu sprake is van een valide en onderscheidend beeld.

- De Commissie heeft van het Bevoegd Gezag begrepen dat in dit stadium de gedetailleerde informatie niet geleverd kan worden. Dat houdt automatisch in dat dit aspect uitvoerig in het MER voor het bestemmingsplan behandeld dient te worden.

2.2.6

Autonome ontwikkeling en Eerste Bathpolder

Het MER

Bij de autonome ontwikkeling constateerde de Commissie dat in het MER de (verdere) vestiging van glastuinbouw in de Eerste Bathpolder ten onrechte onderdeel is gemaakt van het voornemen. Hierdoor worden naar het oordeel van de Commissie milieueffecten voor de locatie Reimserswaal anders – en naar het zich laat aanzien negatiever – beoordeeld dan voor de twee overige locaties. Ook de bruikbaarheid van de autonome ontwikkeling als referentiepunt wordt door deze werkwijze beïnvloed. De Commissie is van mening dat de ontwikkeling van glastuinbouw in de Eerste Bathpolder als autonome ontwikkeling gezien dient te worden.

De in ontwikkeling zijnde glastuinbouw in de Eerste Bathpolder is ruimtelijk via een harde barrière (provinciale weg, spoorlijn op dijk en autosnelweg) – ook visueel – van het gebied aan de zuidkant gescheiden. Alleen via het viaduct aan de westzijde, de weg naar Rilland, is er een verbinding. Dat heeft allerlei consequenties waardoor op effectbeschrijvingen, onder andere op het gebied van landschap, veel valt af te dingen.

De Aanvulling op het MER

In de Aanvulling wordt aangegeven dat het geconstateerde gebrek correct is en dat er nog een andere methodische onjuistheid in het MER zit, maar in dat geval met betrekking tot de locatie Zuid-Beveland West. Tevens wordt gesteld dat ondanks de geconstateerde onjuistheden dit geen invloed heeft op de uiteindelijke onderlinge waardering. De methodiek die hierbij wordt gehanteerd is navolgbaar. Daarmee is dit punt in voldoende mate behandeld.

2.2.7

Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA)

Het MER

Doordat er in het MER sprake was van een globale wijze van effectenbepaling en vanwege het feit dat er geen ambities werden uitgesproken voor de verschillende milieuaspecten, heeft dat ertoe geleid dat voor de drie onderzochte locaties geen wezenlijke verschillen in de milieueffecten werden gevonden. Er is geen locatie bepaald die vanuit milieuoogpunt als beste beoordeeld kan worden en vervolgens als MMA uitgewerkt. In het MER wordt het voor het opstellen van het MMA voldoende geacht om aan elk van de drie alternatieven enkele algemene, aanvullende (milieu)maatregelen te koppelen, zonder na te gaan hoe groot hun milieubijdrage is, waar de verantwoordelijkheid ligt voor de implementatie van de maatregel en of de Initiatiefnemer het invoeren van de betreffende maatregel kan afdwingen.

De Aanvulling op het MER

In de Aanvulling wordt de door de Commissie gevraagde informatie en methodiek niet gegeven. Er wordt aangegeven dat het aanwijzen van één meest mili-

euvriendelijke locatie niet mogelijk is vanwege verschillende oorzaken. De in de Aanvulling geschetste problemen doen zich in principe bij ieder locatie-MER voor, maar zijn naar de mening van de Commissie wel oplosbaar. Mits duidelijk wordt aangegeven welke milieueffecten door het Bevoegd Gezag het zwaarste beoordeeld worden kan een selectie plaatsvinden. Daarnaast is het zelfs mogelijk om op basis van verschillende accenten een MMA te selecteren: zoals bijvoorbeeld een natuurvriendelijk MMA (het groene MMA) en een mensvriendelijk MMA (het MMA met de minste hinder en schadelijke gevolgen voor mensen). Dat kan eventueel zelfs leiden tot de selectie van twee verschillende locaties. Vervolgens dient het Bevoegd Gezag aan te geven welke zwaarte het toekent aan de te verwachten effecten. In het MER dienen op dit punt navolgbare keuzes gemaakt te worden.

- De Commissie blijft van oordeel dat op basis van tabel 6.2 in combinatie met het toekennen van een zwaartefactor een MMA-locatie valt aan te wijzen. In paragraaf 2.2.11 merkt de Commissie dan ook op dat er bijvoorbeeld in absolute dan wel in relatieve zin omgegaan kan worden met de verschillende scores in tabel 6.2. Door punten dan wel verhoudingen te scoren dient alsnog een MMA-locatie geselecteerd te worden.

2.2.8 Omgaan met onzekerheden

Het MER

Het MER had moeten ingaan op de onzekerheden die van invloed kunnen zijn op de daadwerkelijke behoefte en met name op de consequenties die dat kan hebben voor de fasering. Onzekerheden spelen ondermeer met betrekking tot de uiteindelijke behoefte vanuit de glastuinbouwsector, maar ook ten aanzien van de inrichting van en het soort bedrijven op de locatie. Nu is uitgegaan van één standaardmodel, terwijl het – bij een andere invulling – zinvol is de bandbreedte in effecten te onderzoeken en te bekijken of dit van invloed is op de onderlinge vergelijking van de locaties.

De Aanvulling op het MER

In de Aanvulling wordt weinig relevante informatie op dit punt gegeven. De Commissie gaat niet automatisch van een risico uit. Wel wil de Commissie dat dit aspect feitelijk – op basis van een risicoanalyse – wordt behandeld. Dit betekent dat het omgaan met onzekerheden, in relatie tot fasering, bij het MER voor het bestemmingsplan opnieuw – maar dan meer concreet – aan bod zal dienen te komen.

- De Commissie adviseert het Bevoegd Gezag om het aspect van risicoanalyse opnieuw te behandelen tijdens het MER voor het bestemmingsplan.

2.2.9 Beheerstructuur en fasering

MER

In het MER werd geen inzicht verschaft in de beheerstructuur van het eventueel in te richten gebied, waardoor onduidelijk blijft in hoeverre bepaalde maatregelen haalbaar zullen blijken. Vanwege allerlei onzekerheden (zie ook paragraaf 2.2.8)¹⁶ met betrekking tot de ontwikkelingen in de glastuinbouw is

¹⁶ Zie paragraaf 3.3 van de Richtlijnen.

het van belang op welke wijze er per locatie met fasering zal worden omgegaan¹⁷.

Cruciale vraag is in hoeverre fasering een projectmatige opzet c.q. de rentabiliteit van de aanleg van infrastructuur voor warmte en CO₂ nadelig beïnvloedt. Het MER moet inzichtelijk maken hoe de ambitie, zoals genoemd in paragraaf 2.2 van de Richtlijnen, wordt gewaarborgd. Informatie daarover ontbrak in het MER, terwijl naar de effecten van de (gefaseerde) aanleg in de Richtlijnen expliciet wordt gevraagd.

De Aanvulling op het MER

Er dient bij fasering niet alleen naar warmte en CO₂ gekeken te worden, maar ook naar aanpassingen aan wegen, afvalwaterinfrastructuur en landschappelijke inpassingen. Gesteld wordt dat de gemeente en de provincie in de beheerstructuur een belangrijke rol vervullen. Daarom is het opmerkelijk dat hierover in het MER en de Aanvulling daarop geen uitspraken worden gedaan. De informatie hierover blijft summier. De Commissie heeft geen oordeel over het feit of er al dan niet sprake zal zijn van stagnatie, maar wel is de Commissie de mening toegedaan dat er bij de planvorming rekening mee gehouden dient te worden. De gevolgen van de fasering kunnen mogelijk per locatie verschillen - welke collectieve voorzieningen kunnen nog wel of juist niet meer gerealiseerd worden? - maar worden nu doorgeschoven naar het MER op bestemmingsplanniveau.

- De Commissie adviseert het Bevoegd Gezag om het aspect van gefaseerde uitgifte - en hoe dit van invloed is op het realiseren van (collectieve) voorzieningen - in ieder geval te betrekken bij het MER voor het bestemmingsplan.

2.2.10 Onderbouwing van de keuze voor één grootschalige locatie

MER

De Commissie was van mening dat de onderbouwing voor de keuze voor één grootschalige locatie, zoals ook is genoemd in de richtlijnen in paragraaf 2.1, onvoldoende was. Daarbij diende ook de afweging met betrekking tot milieuvoor- en -nadelen betrokken te worden.

De Aanvulling op het MER

Bij de onderbouwing van de grootschalige locatie is de argumentatie vooral gebaseerd geweest op het warmte- en CO₂-aspect. Het MER toont echter aan dat op geen van de locaties (nagenoeg) volledig kan worden voorzien in de behoefte. Splitsing naar twee kleinere locaties kan juist op dat punt het grootste milieuvoordeel opleveren. Maar dan moet het oppervlakte glas worden afgestemd op de beschikbare hoeveelheid warmte. Nu wordt eerst gesteld dat er grootschaligheid moet zijn, terwijl naar aanleiding van de resultaten deze vooronderstelling niet wordt heroverwogen. Een projectmatige aanpak is overigens net zo goed mogelijk bij kleine(re) als bij grote locaties.

De Commissie constateert dat de onderbouwing voor een grootschalige locatie beschreven is in de vorm van beleidskeuzen, overwegingen en randvoorwaardelijke uitgangspunten. Omdat uit het MER en de Aanvulling op het MER blijkt dat 'grootschalige glastuinbouw een enorme impact op het landschap'

¹⁷ Zie bijlage 4, inspraakreactie nummer 5, pagina 2, onder het kopje Begrenzing; en nummer 19 inzake de opmerking over een duidelijke fasering.

heeft en leidt tot 'een meer verdicht agrarisch industrieel landschap' acht de Commissie het voorstelbaar dat de milieueffecten van die verdichting per locatie kunnen verschillen. De Commissie acht het volstaan met de overweging dat voor het landschap het milieueffect van één grootschalige locatie minder negatief is dan twee of meer verspreid liggende, landschappelijk ingepaste, kleinere terreinen geen op feiten gebaseerde, valide onderbouwing van de landschappelijke effecten.

De Commissie constateert verder dat de keuze voor één grootschalige glastuinbouwlocatie eenzijdig gebaseerd wordt op een zekere omvang van de locatie, terwijl voor bepaalde gekozen locaties de maximaal beschikbare hoeveelheid restwarmte *niet toereikend* is voor de gekozen omvang van de desbetreffende locatie, maar slechts voldoende is voor een locatie met een kleinere omvang. De Commissie geeft daarom ter overweging om bij de afweging van de locaties op dit punt een andere benadering te volgen die aansluit bij de hier geconstateerde aspecten.

Ten aanzien van de projectmatige aanpak constateert de Commissie dat het realiseringstempo bij een kleinere projectomvang groter kan zijn, dan bij een grootschalige locatie. Daarmee kan het van doorslaggevend belang zijn voor de werkelijk te verwachten milieueffecten. Nu wordt dit buiten de uitwerking en daarmee de beoordeling gehouden.

- De Commissie geeft het Bevoegd Gezag ter overweging mee om de projectmatige aanpak en de realisatiekansen van meerdere kleine locaties in hun samenhang en met betrekking tot de onderlinge fasering te beoordelen, ter waarborging van de gestelde doelen.

2.2.11 Tot slot

Het is de Commissie niet duidelijk geworden waarop de eindconclusie in paragraaf 12 van de Aanvulling - namelijk dat de locatie Zuid-Beveland West per saldo net wat beter scoort dan de andere locaties - gebaseerd is. Een feitelijke onderbouwing op basis van een absolute dan wel relatieve score had deze conclusie dienen te onderbouwen.

Elk vergelijkend eindoordeel over de onderzochte alternatieven dient gebaseerd te zijn op een expliciete verantwoording van het (bestuurlijk) belang dat aan de verschillende criteria en aan de optredende effecten wordt toegekend. Het is noodzakelijk dat een onderbouwde verantwoording van de eindclassificatie op grond van de milieueffecten plaatsvindt, waarbij de bestuurlijke ambities ten aanzien van het milieu concreet naar voren worden gebracht.

- De Commissie adviseert het Bevoegd Gezag, voordat er tot besluitvorming wordt overgegaan, om op basis van verifieerbare informatie te motiveren waarom één locatie beter scoort ten opzichte van de andere twee locaties. Dit dient te gebeuren op basis van de te verwachten milieueffecten en de wegingsfactor(en) die daarbij is/zijn betrokken.

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Glastuinbouw Zeeland en de aanvulling daarop

(bijlagen 1 t/m 4)

31/03/2014
10:07

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 6 juni 2000 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.

Directie Ruimte, Milieu en Water

Provincie Zeeland

Het Groene Woud 1 Middelburg Postadres: postbus 165 4330 AD Middelburg
telefoon (0)1181 63 17 00 fax (0)1181 63 47 56

Besticht op brief van: -
nr kenmerk: -
ons kenmerk: 005705
afdeling: Ruimtelijke Ontwikkeling
bijlage(n): div.
behandeld door: J. Willemse
doorkiesnummer: 0118-631794
onderwerp: locatie-mer glastuinbouw

de Commissie voor de
milieu-effectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen:	115 JUNI 2000
nummer:	
code:	1020-15 46 9m 11g 10*
kopie naar:	P. HILP / Bb / Ra
Middelburg, 6 JUNI 2000	

verzonden: 14 JUNI 2000

Geachte commissie,

Op grond van artikel 4a van de Wet op de ruimtelijke ordening hebben wij de ontwerp-streekplanherziening grootschalige locatie glastuinbouw Zeeland en het daarbij behorende milieu-effectrapport vastgesteld c.q. aanvaard.

Wij zenden u hierbij in tienvoud de ontwerp-streekplanherziening, het milieu-effectrapport en de daarbij horende kennisgeving.

De ontwerp-streekplanherziening en het milieu-effectrapport zullen overeenkomstig de in de Wet op de Ruimtelijke Ordening en de Wet milieubeheer voorgeschreven wijze ter inzage liggen van 20 juni tot en met 17 juli 2000. Er zal op 22 augustus 2000 een openbare zitting worden gehouden.

Wij verzoeken u ons college uiterlijk 25 september 2000 te adviseren.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten,
namens dezen,

drs. J.F. Godthelp,
hoofd afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling.

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de terinzagelegging van het Milieueffectrapport
in Staatscourant nr. 113 d.d. 15 juni 2000.

Directie Ruimte,
Milieu en Water

Provincie Zeeland

Bekendmaking

Ontwerp-streekplanherziening/milieueffectrapport grootschalige locatie glastuinbouw (Nederland)

Activiteit

Gedeputeerde Staten van Zeeland hebben het buitengebied van Zeeland onderzocht op de mogelijkheden voor de projectmatige vestiging van glastuinbouw. Zij hebben daartoe een milieueffectrapport opgesteld waarin een onderzoek inzake de mogelijkheden op 3 lokaties met elk een bruto oppervlakte van 500 tot plm. 700 ha is opgenomen. De lokaties liggen in de gemeenten Reimerswaal, Sas van Gent en Borsele. Het onderzoek richt zich op de milieueffecten die de realisering van de projectlokaties met zich mee kan brengen. Op 30 mei 2000 hebben Gedeputeerde Staten een ontwerp-streekplanherziening vastgesteld waarin is gekozen voor de locatie Borsele (Nieuwdorp).

Grensoverschrijdend: Gezien het studiegebied van de milieueffectrapportage (en mogelijke milieu-gevolgen) is besloten een grensoverschrijdende m.e.r.-procedure te starten.

Ter inzage

De ontwerp-streekplanherziening, het milieueffectrapport, de richtlijnen, de adviezen en opmerkingen inzake de startnotitie liggen ter inzage van 20 juni 2000 tot en met 17 juli 2000 ter inzage bij de Directie ruimte, milieu en water, het Groenewoud 1 te Middelburg, op werkdagen van 8-17 uur, en desgevraagd buiten kantooruren en bij de gemeenten op de voor hen gebruikelijke tijden. Voor het inzien buiten kantooruren, mondelinge toelichting en kopieën van ter inzage liggende stukken kunt u zich wenden tot de afdeling ro van de provincie Zeeland tel. 0118-631794 en 0118-631934.

Bedenkingen/opmerkingen

Over de ontwerp-streekplanherziening en/of het milieueffectrapport kunnen schriftelijke bedenkingen en/of opmerkingen van 20 juni 2000 tot en met 17 juli 2000 worden ingebracht. De opmerkingen inzake het milieueffectrapport kunnen op grond van de Wet milieubeheer slechts betrekking hebben op het niet voldoen van het rapport aan de wettelijke eisen dan wel onjuistheden die het rapport bevat.

Openbare zitting/Gedachtenwisseling

Er bestaat op dinsdag 22 augustus 2000 om 19.30 uur tijdens een openbare zitting in het gebouw van de Directie ruimte, milieu en water, het Groenewoud 1 te Middelburg, de gelegenheid tot een gedachtenwisseling over de ontwerp-streekplanherziening voor belanghebbenden en degenen die tijdig hun bedenkingen hebben in gebracht. Tevens kunnen dan door een ieder mondeling opmerkingen over het milieueffectrapport worden gemaakt.

Persoonlijke gegevens

Indien daarom verzocht wordt, worden de persoonlijke gegevens van degene die opmerkingen heeft ingediend, niet bekendgemaakt. Het verzoek wordt schriftelijk tegelijkertijd met de opmerkingen ingediend bij het bevoegd gezag.

Opvragen stukken

Stukken kunnen worden opgevraagd bij het provinciale informatiecentrum 0118-631400. Het milieueffectrapport kost ff. 15,—.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van Zeeland

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van Zeeland

Besluit: herziening streekplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C11.3

Activiteit: de keuze om te komen tot één grootschalige projectlocatie binnen de provincie Zeeland voor de ontwikkeling van glastuinbouw met een oppervlakte van 500 tot 700 hectare

Procedurele gegevens:

Kennisgeving Startnotitie: 8 april 1999

richtlijnenadvies uitgebracht: 16 juni 2000

richtlijnen vastgesteld: 24 augustus 2000

kennisgeving MER: 15 juni 2000

eerste aanvulling: 13 november 2000

tweede aanvulling: 5 maart 2001

toetsingsadvies uitgebracht: 15 mei 2001

Bijzonderheden: Eén locatie – Reimerswaal – valt zeer ten dele samen met een reeds eerder beMERde glastuinbouwlocatie Eerste Bathpolder (project 954). Na twee aanvullingen is de toetsing afgerond. De conclusies in het oorspronkelijke MER werden niet gedragen door feitelijke, verifieerbare informatie. Daarop heeft de Commissie om aanvullende, essentiële informatie gevraagd.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. G. Grakist

ir. W.H.A.M. Keijsers

drs. R.H.D. Lambeck

drs. L. Oprel

prof. dr. ir. D. de Zeeuw (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: mr. S. Pieters

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20000714	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid	Brussel (B)	20000803
2.	20000713	Dienst Milieu en Natuurbehoud (DMN)	Antwerpen (B)	20000803
3.	20000715	Stichting Leefbaar Zeeland e.a.	Ellewoutsdijk	20000803
4.	20000715	Stichting Leefbaar Zeeland e.a.	Ellewoutsdijk	20000803
5.	20000717	Zeeuwse Milieufederatie mede namens de Vereniging Natuurmonumenten en de stichting Het Zeeuwse Landschap	Goes	20000803
6.	20000628	Vereniging van Recreatieondernemers Nederland (RECRON)	Arnhem	20000803
7.	20000704	Dorpsvereniging Nieuw- en Sint Joostland	Nieuw- en Sint Joostland	20000803
8.	20000712	Gemeente Sas van Gent	Sas van Gent	20000803
9.	20000714	Kring van werkgevers in de kanaalzone Zeeuw-Vlaanderen	Sas van Gent	20000803
10.	20000606	Gemeente Terneuzen	Terneuzen	20000803
11.	20000713	Kamer van Koophandel Zeeland	Middelburg	20000803
12.	20000713	Gemeente Borsele	Heinkenszand	20000803
13.	20000713	Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO)	Goes	20000803
14.	20000606	N.V. Delta Nutsbedrijven	Middelburg	20000803
15.	20000803	Waterschap Zeeuws-Vlaanderen	Terneuzen	20000803
16.	20000710	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij	Dordrecht	20000803
17.	20000704	Gemeente Zelzate	Zelzate (B)	20000803
18.	20000713	Provincie Zeeland, Sociaal Economische Consultatiegroep	Middelburg	20000803
19.	20000606	Waterschap Zeeuwse Eilanden	Goes	20000803
20.	20000713	Gemeente Noord-Beveland	Wissenkerke	20000803
21.	20000717	Gemeente Borsele namens M. Koens	Heinkenszand	20000803
22.	20000714	Arag Rechtsbijstand namens Maatschap F. en A. van der Graaf	Leusden	20000803

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvanget Cie. m.e.r.
23.	-----	Els Spruit	Heinkenszand	20000803
24.	20000712	Jan Boonman	Lewedorp	20000803
25.	20000708	C.J. Mol	Lewedorp	20000803
26.	20000714	M.Th.M. van den Bos	Lewedorp	20000803
27.	20000714	C.F.J. van den Bos	Lewedorp	20000803
28.	20000710	M. Elebaas	Lewedorp	20000803
29.	20000715	Wouters Advocaten, Procureurs & Belastingadviseurs namens 22 insprekers	Middelburg	20000803
30.	-----	Fam. J.M. de Jager	Lewedorp	20000803
31.	20000714	M.C. Steijn en J. Steijn de Winter	Lewedorp	20000803
32.	20000708	A.C. Blok	Nieuwdorp	20000803
33.	20000711	W. Spruit	Goes	20000803
34.	20000710	ABAB accountants-belastingadviseurs-juristen namens dhr. Van het Westeinde	Tilburg	20000803
35.	20000628	L.M. Nuyts-Van den Borre	Lewedorp	20000803
36.	20000703	S.J. Koets en S. Alst	Lewedorp	20000803
37.	20000704	Zuidelijke Land- en Tuibouworganisatie (ZLT) namens J. de Jager	Goes	20000803
38.	20000703	Schipper Accountants namens de heer A.J. Fokke	Lewedorp	20000803
39.	20000710	J.W. Langendonk en J.M.H. Langendonk-van Dam	Nieuwdorp	20000803
40.	20000710	C.M. van Nieuwenhuijzen	Lewedorp	20000803
41.	20000716	M. Joose en J.G. Polderdijk namens de Dorpsraad Lewedorp en de Dorpsraad Nieuwdorp	Lewedorp/ Nieuwdorp	20000803
42.	20000715	J. Stoutjesdijk en J.C. Stoutjesdijk-van Beusekom, G.P. Goetheer en G.A.A. Goetheer-Sterkenburg	Lewedorp	20000803
43.	20000807	J.R. de Visser	Lewedorp	20000803
44.	20000715	Actie: 213 eensluitende reacties	Divers	20000803
45.	20000715	Actie: 180 eensluitende reacties	Divers	20000803
46.	-----	Handtekeningenactie: totaal 104 reacties	Divers	20000803
47.	-----	Handtekeningenactie: totaal 515 reacties	Divers	20000809

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
48.	20000817	Provinciale Commissie Milieubeheer en Waterhuishouding Provincie Zeeland	Middelburg	20000824
49.	20000629	Provinciale Planologische Commissie	Middelburg	20000824
50.	20000809	J.A. Koeman en T.N. Koeman-Nieuwenhuijse	Wolphaartsdijk	20000824
51.	20000910	Behoud de Open Ruimte In 't Stroe (BORIS)	Lewedorp	20001010
	20000822	verslag hoorzitting	Middelburg	20000824